УДК 796.323.2

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МІНІ-БАСКЕТБОЛУ В УКРАЇНІ

Олена МІТОВА, Віола ОНИЩЕНКО

Дніпропетровський державний інститут фізичної культури і спорту

Анотація. У роботі розглядається питання проблеми розвитку міні-баскетболу в Україні. У статті представлено аналіз проблем в організації навчально-тренувального процесу в міні-баскетболі в українській системі підготовки баскетболістів.

Аналіз спеціальної наукової та методичної літератури свідчить, що особливої значущості та актуальності набуває пошук інноваційних підходів, використання зарубіжного й вітчизняного досвіду для обґрунтування побудови навчально-тренувального процесу дітей 6 – 7 років у річному циклі підготовки, яка б не тільки сприяла підвищенню ефективності навчально-тренувального процесу, а й відігравала велику роль у формуванні мотивації дітей до занять баскетболом, починаючи з раннього віку і впродовж всієї спортивної кар'єри.

Ключові слова: міні-баскетбол, програма підготовки, юний баскетболіст.

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. Баскетбол із кожним роком дедалі більшої набуває популярності в Україні як спортивна гра. Дуже багато уваги приділяється цьому виду спорту саме зараз, тому що 2015 року в Україні проводитиметься Чемпіонат Європи серед чоловічих команд. Незважаючи на спроби країни забезпечити високу якість організації та проведення змагань міжнародного рівня, успішний виступ чоловічої збірної на Євробаскеті – 2013 і потрапляння на чемпіонат світу в Іспанії 2014 році, якість навчально-тренувального процесу й ефективність змагальної діяльності наших збірних команд різних вікових груп (від кадетів до Національної) залишається на недостатньо конкурентному рівні для високих досягнень порівняно з провідними баскетбольними країнами (США, Іспанія, Франція, Литва).

Високий рівень сучасного баскетболу вимагає більш досконалої та цілеспрямованої організації масового залучення дітей до занять баскетболом уже з раннього віку, диференціації навчально-тренувального процесу, використання більш специфічних форм, методів і засобів тренування [1, 2]. Масове залучення дітей до занять міні-баскетболом сприятиме прогресу розвитку «класичного» баскетболу в Україні, що дозволить якісно формувати національні команди високотехнічними баскетболістами.

Мета дослідження – теоретично й експериментально обґрунтувати побудову тренувального процесу дітей 6–7 років у міні-баскетболі в річному циклі підготовки.

Завдання:

1. Проаналізувати побудову і зміст навчально-тренувального процесу спортсменів у міні-баскетболі в українській системі підготовки баскетболістів та порівняти з системою провідних баскетбольних країн у науковій та методичній літературі.
2. На підставі аналізу статистичних даних виявити кількість дітей, що займається міні-баскетболом в Україні.
3. Виявити проблеми у тренерів у навчально-тренувальному процесі в міні-баскетболі на основі анкетування.

Для розв’язання поставлених завдань використовувалися такі **методи дослідження:** теоретичний аналіз і узагальнення даних наукової та методичної літератури та Інтернет ресурсів, педагогічне спостереження, метод аналізу документальних матеріалів, анкетування; метод математичної статистики.

Результати дослідження та їх обговорення. Сьогодні світова практика свідчить про розвиток масового міні-баскетболу. Відомо, що діти з 6–7-річного віку починають успішно опановувати азбуку баскетболу, а з 8-річного віку починають регулярно тренуватися в секціях і виступати на змаганнях [3, 4].

© Мітова О., Онищенко В., 2014

Так, у США займаються баскетболом близько 2 мільйонів гравців. А в таких країнах, як Бразилія, Італія, Франція, займаються лише в секціях міні-баскетболу по 150 тис. дітей від 6 до 12 років. В Україні в ДЮСШ за підсумками 2012 року зареєстровано 29 тис. баскетболістів віком 6–12 років.

Ураховуючи це, першочерговим завданням розвитку баскетболу в Україні є збільшення кількості дітей, які займалися б у секціях міні-баскетболу.

За статистичними даними департаменту у справах фізичної культури та спорту Дніпропетровської обласної державної адміністрації, проаналізовано кількість дітей, які займаються баскетболом у Дніпропетровську та області взагалі, і конкретно в групах початкової підготовки. Усього в Дніпропетровську і області займаються баскетболом 2792 особи, усього в ГПП також у Дніпропетровську та області – 2198 осіб, у Дніпропетровську в – 594 особи, а 6–7-річних – 62 особи (рис. 1).

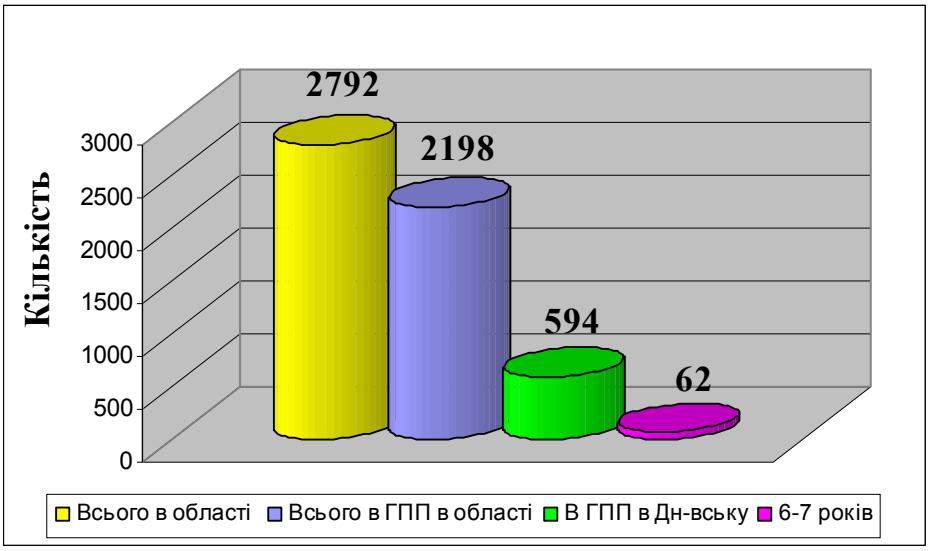

Рис.1. **Показники кількості дітей, які займаються баскетболом у ДЮСШ в Дніпропетровській області**

Аналіз ситуації, що склалася в групах початкової підготовки, свідчить, що з 2009 по 2012 р. кількість дітей знизилася на 9,92 % (рис. 2).

Рис.2. **Динаміка кількості дітей, які займаються баскетболом в ГПП в Дніпропетровській області за 2009 – 2012 рр.**

Крім того, ми проаналізували і порівняли кількість дітей, які займаються баскетболом у групах початкової підготовки у провідних баскетбольних областях України (рис. 3).

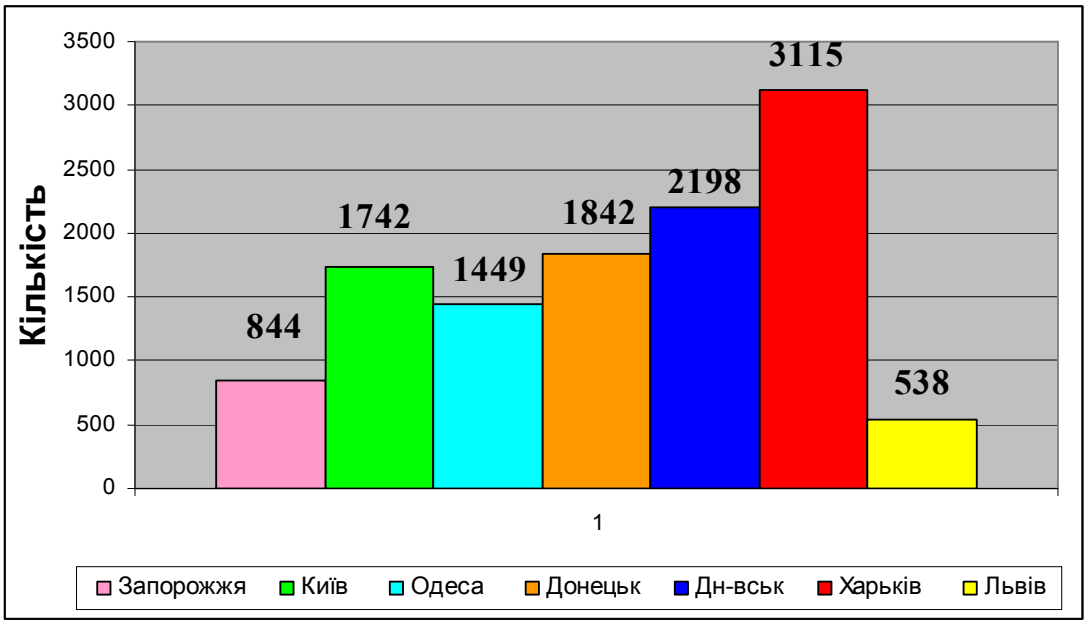

Рис. 3. **Показники кількості дітей, які займаються баскетболом у ГПП в Україні**

Так у Запорізькій області в ГПП займається 844 особи, у Київській – 1742, в Одеській – 1449, у Донецькій – 1842, у Дніпропетровській – 2198, у Харківській – 3115, у Львівській – 543 особи [5]. Зазначимо той факт, що найбільша кількість юних баскетболістів налічується в Харківській області, в якій немає команди, яка б виступала в чемпіонаті Суперліги. Це свідчить, що в Україні значно менша популярність міні-баскетболу, ніж в інших провідних баскетбольних країнах. Крім того, більшість тренерів, що працюють із початківцями, це тренери-новачки, які не мають досвіду роботи і ще не вміють правильно зацікавити й навчити дітей, поетапно спланувати й провести навчально-тренувальний процес і т.п.

Щоб виявити проблеми, з якими стикаються тренери при роботі з дітьми 6 – 7 років у міні-баскетболі, ми провели анкетування (табл.1).

Результати анкетування свідчать, що 45% опитаних при плануванні тренування користуються мережею Інтернет і самостійно розробленою програмою, 15% опитаних відповіли, що використовують Інтернет і навчальну програму (програма 1999 р., для дітей із 8–9 років). У середньому 85% тренерів проводять заняття тривалістю 90 хв, що для дітей цього віку досить багато, вони швидко стомлюються і втрачають увагу. Причина швидкої стомлюваності дитини пояснюється особливостями серцево-судинної системи в дітей. Швидкість кровообігу в них вище, ніж у дорослих. На виконання якогось завдання вони витрачають багато енергії, тому що одночасно задіяні різні групи м'язів. Надлишкова фізична активність призводить до підвищеної збудливості нервової системи дитини. 75% опитаних вважають, що фізична підготовка юного баскетболіста має загальну спрямованість, 15% – спеціальну, 10 % – загальну і спеціальну. При фізичній підготовці юного баскетболіста 75% тренерів приділяють увагу комплексному розвитку рухових якостей.

З приводу того, з якого елементу слід починати навчання юних баскетболістів, думки спеціалістів розділилися – 55% опитаних вважають, що слід починати з основної стійки баскетболіста, 20% вважають, що з передач, 15% – з пересувань та правильного бігу, по 5% вважають, що слід починати з зупинок, ведення, подвійного кроку. Щодо послідовності, то думки також неоднозначні – по 5% вважають, що треба починати з зупинок та з основної стійки, ведення, подвійного кроку, по 10% вважають, що з подвійного кроку та передач, ведення, кидків, 20% – з зупинок і ведення, 50% – від простого до складного.

Таблиця 1

Результати анкетування виявлення змісту навчально-тренувальних занять у міні-баскетболі

Питання	
Яким нормативним документом (джерелом) Ви користуєтеся при проведенні занять у групах початкової підготовки?	
Самостійно розроблена программа і мережа Інтернет.	45%
Мережа Інтернет і навчальна програма (1999 року, для дітей з 8–9 років)	15%
Нічого не відповіли	15%
Мережа Інтернет; самостійно розроблена програма	По 10%
Мережа Інтернет, самостійно розроблена і навчальна програма	5%
Яку спрямованість має фізична підготовка юного баскетболіста?	
Спеціальну	15%
Загальну	75%
Загальну і спеціальну	10%
Як Ви вважаєте, з якого елементу або елементів необхідно починати навчання юного баскетболіста?	
Стійка баскетболіста	55%
Передачі	20%
Пересування, біг	15%
Ведення, зупинки	5%
Подвійний крок	5%
Яка послідовність навчання технічних елементів в процесі підготовки?	
Від простого до складного	50%
Зупинки, ведення	20%
Передачі, ведення, кидок	10%
Подвійний крок	10%
Зупинки	5%
Стійка баскетболіста, ведення, подвійний крок	5%
Який технічний елемент гри в баскетбол діти освоюють найдовше?	
Подвійний крок	30,4%
Кидок	26,1%
Зупинка подвійним кроком	21,7%
Передачі	13%
Передачі	4,4%
Захист	4,4%
Як часто Ви проводите тестування фізичної підготовленості юних баскетболістів?	
Щомісяця	5%
Раз у 2 місяці	5%
У кінці року	5%
Не проводять взагалі	5%
Два рази на рік	80%
Чи проводите Ви теоретичні і тактичні заняття з групою початкової підготовки?	
Так	90%
Ні	10%
Чи вистачає Вам методичного матеріалу при роботі з дітьми 6–7 років?	
Так	65%
Ні	35%
Яким чином Ви контролюєте функціональний стан дітей упродовж тренування?	
Пульсометрія	35%
Візуально	20%
Візуально, пульсометрія	20%
Візуально, пульсометрія, за самопочуттям	20%
Візуально, по самопочуттю	5%

Що до того, який елемент діти опановують найдовше, то 30% вважають, що це кидок, 25% – зупинка подвійним кроком, 35% – подвійний крок.

Два рази на рік проводять тестування фізичної підготовленості юних баскетболістів 80% опитаних, на теоретичну й тактичну підготовки відводять незначну частину часу занять 90% опитаних. Усі опитані одноголосно (100%) відповіли, що діти беруть участь у змаганнях, а також розвивають специфічні для баскетболу якості, такі як «почуття м'яча», «почуття часу». Дуже дивно, що за відсутності навчальної програми та науково-методичних рекомендацій лише 35% респондентів потребують додаткової інформації з приводу побудови тренувального процесу юних баскетболістів 6–7 років (середній педагогічний стаж становить 10 років). Усі без винятку (100%) контролюють функціональний стан дітей – 20% визначають його візуально, 35 % – за допомогою вимірювання ЧСС.

Результати проведеного анкетування з тренерами, які працюють із 6–7-річними дітьми, дозволили дещо визначити наявну ситуацію щодо тренувального процесу з цією категорією дітей. Можна зробити загальний висновок, що при побудові навчально-тренувального процесу юних баскетболістів 6–7 років кожен тренер сам обирає міру навантаження, зміст та регулює (контролює) фізичний стан дітей.

Тому на початковому етапі навчання програма з розподілом навчального матеріалу є необхідністю.

Висновки. Аналіз спеціальної наукової та методичної літератури свідчить, що особливої значущості та актуальності набуває пошук інноваційних підходів, використання зарубіжного й вітчизняного досвіду для обґрунтування побудови навчально-тренувального процесу дітей 6–7 років у міні-баскетболі в річному циклі підготовки, яка б не тільки сприяла підвищенню ефективності навчально-тренувального процесу, а й відігравала велику роль у формуванні мотивації дітей до занять баскетболом, починаючи з раннього віку і впродовж всієї спортивної кар'єри.

Виявлено, що в Україні міні-баскетбол ще не має достатньо широкої популярності порівняно з провідними баскетбольними країнами як за кількістю дітей, що займаються, так і організаційно-методичним забезпеченням.

Проведене анкетування з тренерами визначило низку проблем, які виникають при організації навчально-тренувального процесу з дітьми 6–7 років.

Перспективи подальших досліджень в цьому напрямку полягають у поглибленому вивченні теорії і методики побудови навчально-тренувального процесу з дітьми 6–7 років.

Список літератури

1. *Волков Л. В.* Возрастная периодизация тренировочных нагрузок в спортивной подготовке детей и подростков / Л. В. Волков. – Переяслав-Хмельницкий, 1990. – 26 с.

2. *Николич А.* Отбор в баскетболе / А. Николич, Ю. Параносич. – М. : Физкультура и спорт. – 1984. – 214 с.

3. *Вальтин А. И.* Проблемы современного баскетбола. / А. И. Вальтин. – К. : Здоров'я, 2003. – 150 с.

4. *Губа В. Г.* Особенности отбора в баскетболе / В. Г. Губа, С. Г. Фомин, С. В. Чернов. – М. : Физкультура и Спорт, 2006. – 144 с.

5. Дніпропетровська облдержадміністрація. Управління з питань фізичної культури і спорту // Інформаційний бюлетень, 2012. – 48 с.

СОВРЕМЕННЫЕ ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ МИНИ-БАСКЕТБОЛА В УКРАИНЕ

Алена МИТОВА, Виола ОНИЩЕНКО

Днепропетровский государственный институт физической культуры и спорта

Аннотация. В работе рассматривается вопрос проблемы развития мини-баскетбола в Украине. В статье представлен анализ проблем в организации учебно-тренировочного процесса в мини-баскетболе в украинской системе подготовки баскетболистов.

Анализ специальной научно-методической литературы свидетельствует, что особую значимость и актуальность приобретает поиск инновационных подходов, использование зарубежного и отечественного опыта с целью обоснования построения учебно-тренировочного процесса детей 6–7 лет в годичном цикле подготовки, которая бы не только способствовала повышению эффективности учебно-тренировочного процесса, но и определяла большую роль в формировании мотивации детей к занятиям баскетболом, начиная с раннего возраста и на протяжении всей спортивной карьеры.

Ключевые слова: мини-баскетбол, программа подготовки, юный баскетболист.

MODERN PROBLEMS OF DEVELOPMENT OF MINI-BASKETBALL IN UKRAINE

Alena MYTOVA, Vyola ONYShchENKO

Dnipropetrovsk State Institute of Physical Culture and Sports

Abstract The dissertation deals with the problem of development of mini-basketball in Ukraine. This article presents the analysis of problems in the organization of educational and training process of mini-basketball players in Ukrainian training system.

The analysis of special scientific and methodical literature shows that special significance and relevance is the search of innovation approaches requires special significance, usage of national and foreign experience in order to support the construction of the educational and training process for 6-7 years old children in a year cycle. It will not only promote the effectiveness of educational and training process but also play the main part in forming children s motivation in basketball training, at early age throughout sport s carrier.

Key words*:* mini-basketball, training program, the young basketball player.